

POËZIEVESPER
MARTINIKERK GRONINGEN

29 november 2015

A D V E N T



Fra Angelico, Annunciatie, ca. 1430-32
Museo Nacional del Prado, Madrid

voorbereiding
Marian van der Schors
Henk van der Spoel

orgel
Eeuwe Zijlstra

Psalm 25

Naar U, Levende,
klimt mijn ziel.

U vertrouw ik:
dat Gij zijt.

U verlang ik
ooit te zien.

Door de nacht heen
zien uw ogen
mij.

Van mijn ellende
keer U niet af.

Mijn vertrouwen
beschaam het niet.

Op u wachtte ik
levenslang.

Elke dag weer
zoeken mijn ogen

jou.

Laat je nu vinden liefde.
Keer je niet af.

Uit: 150 psalmen vrij Huub Oosterhuis (2011)

De engel aarzelde

De engel aarzelde
een korte stond,
ontroering sloot
zijn gezegende mond

en in zijn licht
stond Hij verblind:
Hij zocht een vrouw
en vond een kind,

dat naar hem opkeek
argeloos rein,
en te verbaasd
om moeder te zijn.

Hij sprak de boodschap
met fluisterende mond
toen hij van vreugde
de woorden vond.

ALBE

ps. van Renaat Anton Joostens (1902-1973)

Verzamelde gedichten, 1977

*De engel trad bij haar binnen en zei:
"Ik groet u, gezegende, de Heer is met u."*

Lucas 1: 28

ANNUNCIATIE

Gegroet. Laat mij dit zeggen.
Je wacht, weet niet waarop,
je noemt dat hoop. Kijk om je heen:

natte dakpannen, winterhout, rook
buiten smelt hagel op vuilnis
die fiets is gestolen. Maar jij.

Je denkt aan ondergronds groeien,
vogels in Ghana maar straks weer hier
en dat ook jij zal vliegen en stromen.

Jouw ogen zien slechts wat niet te zien is
jij gelooft in een boodschap een zegen
onvatbaar, maar koppig verwacht.

Ik ben hier gekomen om je te zeggen
dat het echt winter en hoe je moet leven
nu alles veel kaler. Dek dan de tafel.

De kamer moet geuren naar takken
en sappig groot wild in de braadslee
schenk bloedrode wijn in gulzige glazen.

Kijk naar de man die je trouwde
hij danst haast van liefde geef hem
je hart en je borsten je wachtende schoot.

Welzalig de vrouw die groot in haar hof staat
en goed is het huis dat ontvangt wie er komen.
Ik zeg dit voor eeuwig. Het gaat over jou.



*Nicolas Poussin, Annunciatie, 1657,
National Gallery Londen*

Zwanger zijn, dat kan.
Niet zwanger zijn, dat kan ook.
Maar een beetje zwanger zijn,
dat schijnt niet te kunnen.
Dat is eigenlijk jammer,
want je zou wel graag vol verwachting willen leven,
maar die engel kon wel eens gelijk hebben:
als het echt winter is, alles kaler,
het leven onttakeld,
hoe moet je dan leven?
Of moet je die vraag omkeren:
hoe zou je leven zonder verwachting?

De engel Gabriël komt bij Maria, haast een meisje nog,
en kondigt de geboorte aan van een zoon,
niet verwekt door het zaad van een man,
maar door de Geest van de Allerhoogste
die haar als een schaduw zal bedekken.
Daarom zal dat kind heilig genoemd worden en Zoon van God.

Je zou, om in de sfeer te blijven, kunnen zeggen
dat dit verhaal van de aankondiging aan Maria
gekoesterd is in de schoot der Moederkerk.
Het is niet alleen de belofte van omzien naar de geringen
die vervuld gaat worden,
het is ook het begin van een rijke en veelzijdige Mariadevotie.

Maria, onbevlekt ontvangen, dat is: zonder zonde,
de moeder Gods, de moeder der moeders,
een voorspraak, een Troosteres, vol van genade,
tot wie je altijd bidt dat zij voor jou zal bidden,
nu en in het uur van je dood.

Op de vele schilderijen over de aankondiging, de annunciatie,
zie je haar afgebeeld: ongerepte zuiverheid,
argeloos, onbevangen.

Of misschien toch wel bevangen,
zo tussen schroom en ongeloof,
huiverend en bang haast
voor wat haar te groot lijkt, te onbegrijpelijk,
te God misschien.

De aarzelende engel in het gedicht van Albe
heeft daar misschien wel mee te maken.

De engel voelt zich ook beschroomd.
Hij zoekt een vrouw maar vindt een kind,
een meisje nog,
te verbaasd om moeder te zijn.

En hij houdt even in: is dit wel de goede date?
Wat doe je zo'n kind aan?
Je weet immers hoe zielverscheurend
het uiteindelijk afloopt met die zoon?

Of wordt hij, de boodschapper van God,
heel even zachtjes overweldigd door dit schuldeloze meisje,
als hij ziet hoe echt ze bestaat?
Zijn ontroering wint het van haar leeftijd:
dit moet haar wel zijn.
Zelfs een engel wordt daar blij van.

In dit gedicht lijkt de aankondiging zelf ook wel ongerept.
Als een ongebroken icoon van hemelse genade en komend heil.
Hoe bereikbaar is dat?

Als het gedicht Annunciatie van Marjoleine de Vos
ook een icoon is van heil,
dan krijgt dat ongerepte eerste beeld wel barsten en scheurtjes.
Want onder het craquelé van de oude vernislaag
komt daar een engel tevoorschijn
die de aangesprokene met beide voeten op de aarde zet.

Je wacht. En je noemt dat hoop.
Maar om je heen zijn de troosteloze daken,
het dode winterhout
en de vuiligheid waar niemand zich om bekommert.
De dingen die ontheemd zijn.
Je zou ook haast zeggen: de leegte in de straten
en de overvolle grenzen.

Zie je dat wel
of denk jij alleen maar vooruit
naar de komende lente, als de vogels terugkomen?
Geloof jij zo hardnekkig in zegen, in zaad dat onzichtbaar,
en dat ook jij zult bloeien, al weet je niet hoe?

Maar de winter is echt
en alles valt.
Ik kom je iets zeggen voor alle mensen
van alle tijden.
Hier moet je het doen,
met wat je hebt, met wie je bent.
Dek je tafel voor wie komt.
Ontvang wie je gegeven zijn,
je man, je vrouw, je vrienden, je onvermoede gasten.
Open je huis en je leven
en tel je zegeningen
als een gezegende.

Advent.

Dat is misschien ook de vraag
of je kunt zien wat je niet kunt zien,
zoals je de dingen kunt doen,
vol en met eerbied,
als schuilt er een zegen in,
een stilte
die niet van jou is,
maar gegeven.

Welzalig de vrouw die groot in haar hof staat
en goed is het huis dat ontvangt wie er komen.
Ik zeg dit voor eeuwig.

Het lijkt wel een psalm.

Het gaat over jou.



*Robert Campin, Merode Altaarstuk, 1425-1430,
Metropolitan Museum of Art, New York*

*Hij zal achter u gaan
en voor u uit*

*zijn handen boven u
om u te zegenen*

*en onder u
om u te dragen*

*zijn geest zal in u zijn
om u te troosten*

*en de liefde van God
zal uw hart bewaren*